

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по годину 10 франка у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.
Појединачни број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије г. Вељку Рамадановићу, к. а. агенту у Котор.
Доноси се шаљу Уредништву.
Рукописи се не враћају.
Огласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара, из виших слова сразмјерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим напријед именоване цијене од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 30 пара за свако поједино оглашавање.

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Дворске и дипломатске вијести

— Г. др. Н. Колушев, посланик Бугарске, вратио се са ратишта на Цетиње.

— Г. генерал Паприков војни изасланик Бугарске, који је у главном стану наше војске за сва вријеме рата био, отпутовао је са Цетиња пошто је одређен за пуномоћника Бугарске у Лондону.

Изјава Предсједника Владе

Госп. Министар-предсједник генерал Митар Мартиновић, дао је у Мурићанима (пред Скадром) дописнику загребачког „Обзора“ ову изјаву:

„За Србију је излазак на море животно питање.

Она га је својом храбром војском оживотворила и умјеће да га задржи. У том ће Србија код својих савезника наћи једнодушну помоћ и обрану.

Аутономија Арбаније је дјело вјештачко и из тога не може бити ништа. Арнаути нијесу показали националне свијести и смисла за истинску слободу, јер би иначе били с нама у борби за ослобођење, а

напротив они су најжешћи заточници турског господства и највећи непријатељи нашег племена. Ми смо победили и једне и друге и ми хоћемо, да повратимо нашем народу оно, што му је прије отето. Нека Арнаути као и Турци поднашају посљедице наше побједи и нека их трпе.

Успјеси савезника на бојном пољу доказали су, што могу сложне силе, и ти успјеси одлична су школа за дипломате и политичаре, да сву мудрост употребе, како би се по сретном свршетку рата балканске државе сложиле у балканску конфедерацију или боље у балканску савезничку империју, која би располагала једном јаком војском од милион бајонета, а у исто вријеме била би елемент мира и реда, способан за културни развитак балканских народа.

Тада ће Балкан престати да буде позориштем ненаситих претензија.

Становишту црногорске Владе у питању излаза Србије на Јадранско Море, као и њеном схваћању арбанаског питања и даљег развјетка правилно заснованих релација међу савезним балканским државама, не може се дати ни јачи ни тачнији израз.

Извјештаји са бојишта

— Наши извјештаји —

Мурићани, 25. новембра. — И данас је непријатељ вршио напад на наше позиције на деснокриме и лијевокриме колоне. Оба је крила обасуо јаком пушчаном и топовском палбом, на што им се за дуго није одговарало, али кад је настала опасност да нас потисну морали смо одговорити и потиснути их како на једној, тако и на другој страни, нанијевши им знатне губитке. Наши губици сасвим су незнатни.

Мурићани, 26. новембра. — Асан Риза беј неће да зна за примирје. Кад је Њ. Кр. В. Књаз Мирко с командантом одреда генералом Мартиновићем обилазио положаје испод Тарабоша и Широке Горе, па кад су у 2 часа по подне били на висовима Широке Горе Турци осуше пушчаном ватром с предстража, за тим и шрапнелом и гранатом с Тарабоша. Наше предстраже и артиљерија на овакво изазивање одговорише живом палбом, након чега су Турци морали одмах прекинути. Турска акција остала је без икаквих резултата.

Мурићани, 27. новембра. — И данас су Турци провоцирали: напали су с Брдице, Тарабоша и града артиљериском ватром наше предстраже и нанијели нешто штете трупам на Широкој Гори и Облику — имали смо брањених. Војска је на ово дрско изазивање веома огорчена. Старејшине су имали муке да је задрже од напада. Наша је артиљерија одговарала с више позиција док је непријатељ умукнуо.

Мурићани, 28. новембра. — У десет сати прије подне непријатељ, опет је напао на наше положаје

на Широкој Гори и испред Облика, али без икаквог резултата. Наша артиљерија гађала је шрапнелом на положаје Тарабоша и оних страна, гдје је турска батерија, те је брзо непријатеља ућуткала. Вечерас Турци упалише нека села испод Тарабоша да намаме наступање наших трупа, али њихов покушај остао је без успјеха.

Мурићани, 30. новембра. — Турци су и јуче и данас напали Широку Гору и наше предстраже положаје артиљериском ватром. Наша артиљерија у почетку није им одговарала, али кад је ушла у дјелство, непријатељ је ућутао.

— Петроградски „Вјесник“ —

Цариград, 26. новембра. — Министарски савјет наименовао је за отоманске изасланике у преговорима о миру: Тефик пашу, амбасадора у Лондону; Осман Низами пашу, амбасадора у Берлину и министра трговине Решид пашу. Тефик је према саопштењу порте одбио наименовање. Тврди се, да ће изасланици бити Решид паша, Осман Низами и Наби бег, посланик у Риму, који је закључио мир с Италијом. Колера расте у престоници; данас је било 82 случајева, од којих су 32 смртна.

Чете турске, које је Тургут паша организовао против бугарских комита у галипољској кази, опљачкали су 16 села, изнуђавајући насилно новац од становника, убијајући оне који не дају, палећи куће и касепећи дјецу и жене. У случају да се становници противе, онда четама у помоћ долазе регуларне турске трупе. Страни виценоксули у Галипољу протестовали су због тога код велесила, те због тога је фран-

цуска крстарица „Виктор Иго“ присијела у Галипоље, по наредби француске амбасадe али на жалост доцкан, пошто је покољ био већ довршен.

Атина, 26. новембра. — Јуче је одјељење грчке флоте присијело у Санти Квванта, искрцало војску без отпора и истакло грчку заставу.

Софија, 26. новембра. — Пуномоћници су: Данев, Маџаров и генерал Паприков. Данев ће сјутра отпутовати за Букурешт, одакле ће у Лондон. Број турских заробљеника у Бугарској је 18000, од којих су 350 официра, не рачунајући 6000 у Солуну.

Петроград, 26. новембра. — Макарије владика Томски, наменован је за митрополита московског. У присуству цара, великих књажева и веледостојника одржана је смотра приликом прославе Св. Ђорђевских кавалера.

Софија, 26. новембра. — Званични кругови побијају гласове да је Русија тобож спријечила Бугарску да заузме Цариград. 1. децембра отпочеће ванредно засједање Собора због одобрења буџета.

Букурешт, 26. новембра. — У престоној бесједи, којом је отворен парламенат, истиче се мирољубива политика Румуније, која је стекла повјерење велесила.

Биоград, 27. новембра. — Новине доносе, да ће изасланици балканских држава најприје између себе расправити услове мира и одређење њихових граница наспрам Турске, иза чега ће настати преговори о подјели заузетог земљишта. Савезници ће захтијевати од Турске ратну оштету.

Букурешт, 28. новембра. — Велики Књаз Никола Михаиловић приспио је са свитом. На станици га је дочекао Краљ. Велики Књаз ће сјутра предати Краљу жезл маршала руске војске, којим га је одликовао цар руски. Краљ је примио Данева у аудијенцију, која је трајала читав сат.

Париз, 28. новембра. — Поенкаре је примио црногорске изасланике у преговорима о миру.

Лондон, 28. новембра. — Одговарајући на интерпелацију, Греј је изјавио, да су све велесиле сложне односно састанка амбасадора.

Петроград, 29. новембра. — Односно протурених гласова о тобожњем одупирању Русије да заузме Једрене, Вјесник је овлашћен да изјави, да су ти гласови злонамјерно пуштени и потпуно без основе.

Букурешт, 29. новембра. — У присуству Краља, Краљице, Принца и Фердинанда Велики Књаз Никола Михаиловић уручио је на свечани начин маршалски жезл Краљу. Јутрос је било благодарење као на дан заузећа Плевне, на коме су присуствовали Краљ, Вел. Књаз и генерали бугарски.

Лондон, 29. новембра. — Греј је изјавио да ће учинити све, како је пребивање у енглеској престоници било угодно изасланицима у преговорима о миру. Састанак амбасадора биће одмах тек се добију

инструкције од дотичних влада, по свој прилици идуће недеље.

Париз, 29. новембра. — Поенкаре је примио Новаковића. У току разговора Новаковић је изјавио да ће Србија енергично бранити плодове својих побједи и тражити излаз на море. И ако Аустрија пријети, Србија је ипак задржала своје трупе у новозадовбеним крајевима. Закључење новог трговинског уговора зависиће од привилегија, које буде Аустрија хтјела дати Србији. Мијушковић је изјавио да Црна Гора по сваки начин тражи анексију Скадра.

Цариград, 30. новембра. — Турска флота, изишавши из Дарданела, ступила је у борбу са грчком флотом у Егејском Мору. Појединости су непознате.

Атина, 30. новембра. — Колона Гарибалди напала је турске положаје у Дриску код Јанине. Појединости непознате.

— Бечки Кор. Биро —

Беч, 27. новембра. — Оставка министра војног и шефа генералног штаба званично су потврђене, пошто је цар усвојио оставке.

Будимпешта, 27. новембра. — Званични лист доноси наредбу, којом се привремено укидају пасоши за војна лица и забрањује за годину дана иселивање војних обавезника.

Биоград, 28. новембра. — Српски изасланици на конференцији мира отпутовали су.

Цариград, 28. новембра. — Јуче и данас било је 200 случајева, од којих су 30 смртних. Званично се саопштава да су 3 мајора, 10 капетана, 14 поручика и потпоручика погинули у бојевима код Једрена.

Бриндизи, 28. новембра. — Веницелос са грчким изасланицима пропутавао је за Лондон. Са Санђулијаном је измијењао депеше, којима се истиче пријатељство италијанско.

Беч, 29. новембра. — Данев, на путу за Лондон, приспио је овдје; послје подне ће посетијети Бертолда.

Париз, 29. новембра. — Поенкаре је примио изасланике српске и разговарао се с њима читав сат.

Беч, 30. новембра. — Данев се јуче дуго разговарао са Бертолдом. Цар је послје подне примио српског посланика Симића, који му је предао опозивна писма.

Берлин, 29. новембра. — Данев је приспио и био на ручку код Кидерлена. У један сат послје подне отпутовао је за Лондон.

Париз, 29. новембра. — Поенкаре је дао у част балканских изасланика ручак, на коме су присуствовали посланици грчки, српски, отправник послова Бугарске, генерални консул Црне Горе, министри Бријар, као и виши чиновници министарства иностраних дјела.

Биоград, 30. новембра. — Консул Едл приспио је синоћ и послје конферирања са Угрном отпутовао за Беч.

Лондон, 30. новембра. — Греј је данас примио српско изасланство. Данев је приспио и дуго конферирао са бугарским послаником.

Беч, 30. новембра. — Едл је примио из Биограда и поднио рапорат министарству иностраних дјела.

Атина, 30. новембра. — Генерал Сапунџакис телеграфира 28. ов. м. из Пентипигадије, да су синоћ грчке трупе предузеле офензиву на цијелом фронту. Битка је трајала цио дан. Данас је грчка војска иза неколико напада узела на бојонет положаје турске, гдје се улогорила. Грци су отели Турцима три брзометна топа и велику количину ратног материјала.

Букурешт, 30. новембра. — В. Књаз Никола Михајловић са свитом отпутовао је. На станици га је испратио краљ, принчеви и министри.

Лондон, 1. децембра. — „Рајтер“ јавља из Цариграда да су турски изасланици добили инструкције, да не ступају у преговоре с грчким изасланицима прије него ли Грчка потпише примирје. Греј је примио црногорске и грчке изасланике, који су затим оставили карте код Аскита.

Цариград, 1. децембра. — Румунски посланик отпутовао је на позив своје владе у Букурешт.

Атина, 1. децембра. — У јучерањем боју код Филипијде Грци су имали 200 рањених. Грци иду напријед.

Биоград, 1. децембра. — Приликом славе краљеве држана је служба божја у саборној цркви. У двору је Краљ примао честитања. Принц Ђорђе произведен је за мајора.

Париз, 1. децембра. — Поенкаре је примио Калибона, посланика у Лондону, а такођер и Решид пашу. Данев је изјавио „Тану“ да ће савезници тражити да и грчки изасланици судјелују у преговорима. Без Једрене Бугарска ће одмах наставити рат. Решид паша је изјавио да искрено желимо мир, али само под условима часним за турску. Са Грцима ће само онда преговарати кад потпишу примирје.

Судбина Цариграда

(Из „Петроград. Вједомости“)

Последњих дана у Цариграду збивају се догађаји необичне историјске важности, тако крупни, да савременици, силом закона историјске перспективе, могу их сматрати, као почетком новог периода свјетске историје: главни догађаји не развијају се узалуд близу Цариграда... На цијелом шару зе-

ЛИСТАК

Стара Србија са историјско-језичке тачке гледишта.

У средишту данашњег интересовања судбином целокупног нашег народа лежи Стара Србија. Зато је појмљива и жеља уредника „Српског Књижевног Гласника“ да својим читаоцима пружи података о њој и са ове стране. И ја дијелим ту жељу подједнако са њим, али морам пријетити да је и мене — као и многе друге — овај рат затекао у самом испитивању и садашњости и прошлости ових крајева; да су језичка истраживања, баш у овим крајевима, знатно отежана, а по негдје и просто онемогућена, непријатељским држањем према сваком културном раду турских власти и арнаутских војних, да не речем разбојничких, насеља. Међутим за проучавање дијалекатских особина једне земље, за проучавање старих насеља и њихова језика, — потребно је да се човек сасвим слободно креће по терену. Јер његове путеве ту одређују језичке црте, а не то, да ли се некуд може отићи или не може; вријеме његова задржавања одређује значај дијалекта, а не јачина страже коју води. Нарочито је крај између Рожаја, Сјенице и Новог Пазара био мало приступачан и погодан за испитивања; у већој или мањој мјери вриједи то и за друге крајеве.

Због свега тога ја не могу дати овдје, у овом правцу, дефинитивну слику ове српске земље. Не могу је дати ни према

мањскоме нема града, богатијега својом прошлошћу, својом драматичнијом судбином, од Цариграда. Чак Рим у томе му уступа, и њему је приличније називати се „Вјечним Градом“ него ли последњему.

Старо-грчка култура основала је на обалама Пропонтиде сјајну колонију. Доцнија римска цивилизација дала јој је своје црте. Дуги византијски период био је прекидан појавама западних народа, крстоносаца, који су основали латинску империју. Најпослије центар јеленизма, вјековни оплот Запада против Азије, прешао је у руке носиоца завјета Полумјесеца. Константинопол се претворио у Стамбул. Турска цивилизација ставила је своју смртоносну руку на културу византијску....

Византија је преживјела двадесетосам опсада! Она је одбијала Персијанце, Гале, Аваре, Бугаре, Русе, њу су опустошили крстоносци, и она се ипак препорођавала а пала је само пред дивљом најездом турском. Цијелу стотину година Турци су покушавали на древни центар Јеленизма и вребали час његовог коначног изнурења.

Издајник Јован Кантакузен из зависти према Јовану Палеологу I није се устручавао да позове у помоћ Турке, који су се били већ појавили у Анатолији, и доведе их у Јевропу. Г. 1353. Солиман I утврдио се у Херсонезу. Кроз неколико година Амурат је већ био за владао Тракијом, пренијевши своју столицу у Једрене и установио познату војску јаничарску. Његов син Бајазит основао је у Галипољу турску флоту и држао блокирану Византију од г. 1390—1397. Мануил Полеолог купио је мир цијеном велике количине злата годишњег данка и дозволе подизања џамије и турског суда.

Пад Византије био је само одгођен; хвала Тамерлану, у битци с којим Бајазит паде г. 1402. Последњи пут Византија је одбила војску Мурата II од двијестихиљад г. 1447. Међутим турски валови поплаћивали су Македонију, Бугарску, Румелију и Арбанију а од некад велике горде царевине оставала је само престоница са жалосним остатком околног земљишта. Кроз четири вијека и по понавља се то исто: Турцима у Јевропи остаје само Стамбул.

Константин Палеолог, последњи византијски Император, до год. 1449. проводио је живот филозофа при Тајгету, у изабраном кругу научника. Несрећни Константин био је ис-

данашњим особинама језичким ни према особинама њена језика у прошлости. У овом другом случају ја ћу бити принуђен да дам ону слику до које сам дошао прибирајући материјал. Али ни тај материјал није још сабран у потпуности нити је досада могао бити проучен у појединостима у оноликој мјери у колико би то било потребно. Зато ће и закључци које ја у том правцу будем дао, представљати пруге за општу оријентацију у прошлости тих крајева и само основне тачке наслона за разумевање њихове садашњости.

Посматрања о језику која ће овдје бити изнесена интересантна су и са шире тачке гледишта; са етнографске и антрополошко-ографске. То је и сасвим природно. Језичке црте иду у ономе правцу у којем се врши колонизација, у којем се шири насеље. Зато обично различне дијалекатске (говорне) појасе прате у исто вријеме и различна насеља и различно становништво по обичајима. Другим ријечима, исти су говори обично знак сличног или истога главног насеља, нако је несумњиво да у том насељу може бити дјелимичних, а често и врло знатних, колонија и из других група насеља.

Стара Србија, схваћена, у главном, у смислу косовског вилајета (исп. Ј. Цвијића, „Основи за географију и геологију Македоније и Старе Србије“ I, Београд, 1906, стр. 43—45), не представља по језику самосталну област, засебну целину; већ улази, различним својим дјеловима, у околине српске земље. Када говорим овдје о засебној целини, ја имам на уму оне српско-хрватске крајеве који су,

тргнут из своје усамљености филофске, да узме у своје руке скиптар империје на издаху.

Провиђење је било заслијепило последње византијце, као и сада последње Турке... Становништво Константинопоља хладно је примило Константина: њега је сматрало наклоњена сједињењу Источне са Западном Црквом. У Византији, над којом је био истргнут јатаган Мехмеда II, искључиву пажњу изазивали су богословски спорови. Када је Мехмед II на Босфору градио тврђаву Бунар-Хисар, византијци су спорили о богословским предметима.

Када је непријатељ био већ на вратима, главни заповједник све царске поморске силе, ускликнуо је: „Ја претпостављам султанску чалму папској тијари!“ Изгледа, да становништво Византије није схваћало страшну опасност, која му предстоји: оно се узбунило, када је Константин хтио новац, одређен за игре на иподрому, употребити на утврђење градских утврђења; оно је подигло узбуну, када је папски легат 12. децембра 1452. у Св. Софији одслужио мису у знак присаједињења Цркава.

Помоћ латинског запада могла би спасти Византију. Константин Палеолог херојски је себе осудио на смрт, кад је Мехмед II с војском од 300.000 окружавао Византију, коју су бранили 5.000 Грка, 500 Ђеновезаца и 2.000 других иностранаца. Тако и сада милион и по становника турске престонице не учествује у њену одбрану...

Турски начелници били су тада вјештији од садањих турских инжињера: једне ноћи, у дубокој тајни, као и данас Бугари, они су ставили на кола 200 талија и по даскама као по гвозденом путу потискали су их од Босфора на крај Златног Рога, који је био ограђен ланцима од Серала до Галате. Велики грчки бродови, по плиткој води, нијесу се могли приближити турским галијама. Гвоздени обруч обухватио је Грке с мора и са суха. Опсада је трајала четрдесет дана. Одлучним јуришем 29 маја варвари су заузели Византију. Константин је пао као антични херој, ријечима: „Боље је погинути него ли живјети!“

Град Св. Константина, горда, великољепна престоница, пријамница античне културе, опустошена и нагрђена од Турака у току тродневног грабежа, убијања и сваког насиља, претворена је у резиденцију освајача азијата и добила име Стамбул.

иако припадају српско-хрватском језику, развили у току времена неке особине или скуп неких особина које их као целину одвајају од других српских говорних области. Тако данас у једном дијелу Црне Горе, у Зети имамо таквих дијалеката; затим такав је чакавски дијалекат у средњој Истри, а таквих дијалеката има и у источној Србији и другдје. Овдје пак, у Старој Србији, дијалекта са тако издвојеним карактером нема, Ова несамосталност Старе Србије у језичком погледу карактерише се и другом особином, тако исто врло типичном за њу: међу различним дијеловима Ст. Србије нема јединства, већ се њени различити дијелови по језичким особинама продајувају у околне српске области. Те везе различних дијелова Старе Србије са околним српским земљама врло су различне природе: неки крајеви Старе Србије представљају још и данас центре одакле су се неки дијалекти и савремене Србије развили (Метохија, Косово, Призрен и др.); други се опет наклањају на околне српске земље (Новопазарски Санџак и др.) Да би нам и карактер тих говора био јасан и однос њихов према околним српским земљама, поћи ћу у своме разматрању од најзападнијих дијелова Ст. Србије до њених најисточнијих дијелова.

Најзападнији дио Старе Србије, у исто вријеме и најзападнији дио Новопазарског Санџака, т. зв. Стари Влах, на запад до Босне а на исток до пруге која саставља Брсково, Бијело Поље и Сјеницу, испуњен је становништвом које говори јужним, херцеговачким говором. Под називом херцеговачког, јужног говора разу-

Изнад куба цркава, претворених у џамије, подигоше се у вис кнебу танки мунари; на развалинама раскошних двораца подигло се море турских харема. На прагу Јевропе поникла је азијатска тврдиња, готово пет вјекова подржавана спасавана раздором и узајамном завишћу јевропских држава, које су најпосле стале гледати на њу, као неприкосновену.

Наступа ли сада крај велике историјске драме, чији су акти одијелени један од другог цијелим вјековима, — драме, која се развија на граници између два континента, напојеној крвљу стотина и стотина хиљада људи, који су у њој учествовали?

..... Византија је преживјела све: фантазмагорију племена, нечувену раскош, невиђене катастрофе, пет цивилизација, видјела је грозне злочине и велике добродјетели.... Људски поток није преставао да к њој тече, намамљен мирним зрцалом мора, окруженога убавим цвијетним брежуљцима, по којима се раширила Византија. Хоћели заблистати оружје Бугара, чији су претци не једном узалуд опсиједали столицу Истока, на старим зидинама града Константина, Јустинијана, Комнена, Палеолога? Хоћели опет засјати крст на Св. Софији?

Констатин Палеолог пао је као символ слабости западње утанчености и класичке мисли пред силом најезде азијатског варварства, коју је предводио Мехмед II. Сада Мехмед V, може бити, последњи Калиф у Јевропи, као воплоћење тог истог азијатског варварства, него већ изнемоглог, хоћели морати да бјежи испред напора носиоца јевропске цивилизације, одушевљене идеалима слободе и прогреса?

Једно је несумњиво: настао је час ступања у епоху нове историје за Константинопољ-град, коме је сама природа, хвала теографском положају, предопредјелила, да буде столица човјечанства — Цариград...

Поздрав из далеке Америке

Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит Митрофан добио је из Америке ово писмо:

Митрополиту од Скендарије и Приморја, Архиепископу Цетињском, Егзарху Пећке Свете Столице и нашој браћи Свете Православне Цркве Краљевине Црне Горе — милост, сјас и мир 'од Господа нашега Исуса Христа.

Владике, свештенство и представништво Епископалне Цркве онога дијела Сједињених Држава, која се обично назива Нова Енглеска, окупљено на савјету у првиденсу, а у држави Род Ајманда

мије се јужни говор најновијег, најмлађег типа, онај којим је писао Вук Караџић. Сем Херцеговине тим се говором говори у западном дијелу Црне Горе и у великом дијелу југозападне Србије. Према томе овај дио Старе Србије језички је само спојна област између Херцеговине и Босне, западне Црне Горе и југозападне Србије; у кретању херцеговачког дијалекта на сјевероисток он је саставни дио пута којим је тај дијалекат прошао, да би могао заузети крајеве у Србији до Ибра, Гуже, Рудника и на сјеверозапад до Цера и Лешнице.

Одмах поред тога говорног појаса пружа се на југоисток до Проклетије, а на југ и исток до ријеке Ибра у Старој Србији, други тип јужног говора који се назива у науци зетским. Под тим називом разумије се велика група говора јужног изговора, али старијег, архаичнијег типа. У тим говорима има старију акцентуацију, неке старије црте деклинације итд. Ти су говори најкарактеристичнији у источноме, управо југоисточном, дијелу Црне Горе. Тамо се у њима чува још и полугласник. Али у сјевероисточном дијелу Црне Горе, у Васојевићима, ти су говори већ без те црте и подударају се са овим говорима Старе Србије. Према томе поменути дио Старе Србије чини, по језику, саставни дио сјевероисточне Црне Горе, управо њено продужење. Ти се говори на сјевер пружају и мало у Србију, али не далеко. За мене је несумњиво да се овај дио Старе Србије образовао под непосредним утицајем колонијације из Црне Горе, али је поуздано да је овдје било и старинаца који су гово-

на 23. октобра, а у години Господа Нашег 1912, упућују ме, да нашој браћи у Црној Гори, Србији, Бугарској и Грчкој преко њихових духовних поглавара изјавим искрену и топлу симпатију.

Желим Вам изрећи нашу тврду наду, да ће Бог штитити Ваше савезнике и потпомоћи Ваше прегалаштво за добро Ваше и наше хришћанске браће.

Наша најтоплија симпатија нека је рањенима, болеснима, који умиру, као и онима, који погинуле оплакују; а нашој симпатији ми придружимо искрене молитве у милост Божију за брзи свршетак борбе и за трајни мир вама и цијелој свјетој.

Сабор нашег целокупног Американског Одијела Господње Католичке и Апостолске Цркве неће се састајати за много мјесеци, те зато у овом нашем скупу ради претреса плана за службу Богу у нашим дијецезама ми се журимо, да Вам изразимо наше осјећаје узајамности у Вашим пажњама, као и наше молитве за Ваш мир. Потписано за сабор Епископалне Цркве у Дијецезама Кежстикен, Маса Чузете, Роде Ајланд, Вермонт, Њу Хемшир, Мејн, Западна Масагузете и по њиховој наредби.

Едуард Мелил Пакен,
епископ Викарије Њу Хемшира
Ујед. С.-Американских Држава.

На то је Његово Високопреосвештенство овако одговорило:

Ваше Високопреосвештенство!

Велику радост у мени и мојој богохрањеној пастви изазвала је братољубива посланица од 13. октобра ове 1912 год. коју је Ваше Високопреосвештенство од стране своје и од стране Сабора Епископалне Цркве у Сједињеним Америчким Државама на моје име упутити благоволило.

Посланица Ваша, дубоко је прожета осјећајима хришћанске љубави, према нашој храброј војсци и нашем светоме дјелу, у борби нашој противу петвјековног непријатеља хришћанства и цивилизације, на Балканском полуострву.

Ваша и Вашег Светога Сабора велика симпатија, коју нам у данашњим нашим судбоносним данима изволите указати, даје нам моралне снаге, да с већом енергијом довршимо свето дјело крстоносног рата.

Љубав ова Ваша к нама потиче од божанствене науке Христа Спаситеља, који је казао: „Ово је заповијед Моја, да имате љубав међу собом, као што ја имадох љубав к вама“ (Јов. XV. 12).

Ви — Ваше Високопреосвештенство и Ваш просвијећени Сабор, свете молитве своје придружисте нашим молитвама, што нам пружа оправдано надање, да ће Творац Небесни, овако удружене наше молитве испунити, да се ратовање сврши са успјехом за нашу праведну ствар, са резултатом коначне побједе хришћанства над муслиманством, и да се одржи свјетски мир, кога сви просвијећени народи желе.

Вас и Ваш Свети Сабор, просвијећен евангелском науком, странство Великог Атланског Океана није спријечило, да Ваше свете молитве удружите с нашим, што је доказ, да је нашим црквама једна иста невидима Глава на Небу, Велики Пастиреначалник, Господ наш Исус Христос, и да смо сви чланови Христове цркве, као што је у Св. Писму казано:

рили друкчијим говором. Можда ће се и међу садашњим становништвом наћи остарца старијег, аутохтоног говора; али је такође и врло лако могуће да су све говорне неједнакости међу старцима и многобројним дошљацима, у току времена, нивелисане у корист оних који су били многобројнији и којима су придолазила стално свјежа насиља. Отуда је веза међу црногорским зетским говорима и овим тако блиска.

Оба ова говора, и херцеговачки и зетски, у западној Старој Србији нијесу ту на старим својим мјестима. Њихови представници чине саставне дијелове оних многобројних миграција, оних старих сељења, од XVII вјека у великим размјерама, а раније у различитој мјери, са југа на сјевер која су тако карактеристична за цијелу источну половину српског народа. Према томе сасвим је природно што се старо становништво овог дијела Старе Србије помјерило на сјевер, и што су представници још јужнијих српских земаља, у своје кретању на сјевер, покрили и тај дио Старе Србије са знатно разређеним становништвом.

На поменути, други говорни појас, идући од запада на исток, пружа се трећи који се већ знатно разликује од прва два. Он се пружа источно од другог, испуњује Метохију, креће се на југу до састава оба Дрима, а одатле на сјевероисток иде према Јањеву, а од Јањева према Куршумлији. У ограниченом простору Старе Србије говори се источним говором старијег типа, са старијим облицима и старијом акцентуацијом. Тај се говор

„Један Господ, једна вјера, једно крштење, један Бог и отац свију, који је над свима, и кроза све, и у свима нама“ (Јефес. IV. 5. 6.).

Вашему Високопреосвештенству и Вашему Св. Сабору, дубоко благодарећи за Вашу к нама и нашем светоме дјелу братску љубав и симпатије, топло препоручујем, да нас и у будуће благовољите задржати у оној наклоности какву нам сада изволите указати.

Молим да Ви — Ваше Високопреосвештенство, изволите примити израз мога дубоког поштовања и да такви изволите предати Вашему Св. Сабору.

Особита ми је част, што се могу назвати Вашег Високопреосвештенства у Христу брат

Митрополит Црногорски
Митрофан

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

„Здрављак“. Др. Јован Данић и др. Добр. Гер. Поповић, љекари из Биограда објављују: „Готов је наш хигијенски календар за народ „Здрављак“ за 1913. годину. Здрављак ове године има 6 табакана у обичајеном формату, у врло укусном издању, са сликама, и на лијепој хартији. Цијена му је: 30 пара за Србију, 40 хелера или сантима за иностранство. Скупљачима дајемо 10% кад новац унапријед пошљу. Који се пак не би хтио користити овим процентом, ако је скупио више од 30 претплатника, добија 1 укоричен примјерак на финој хартији. За поруџбине испод 10 комада молимо да се обрате књижарама, јер нам није могуће поједине примјерке разошиљати. Преплата се прима само у новцу. Како се наш календар врло брзо растура, то молимо за што скорију поруџбину.

„Илустрована историја балканског рата 1912. г.“ Издавачка књижара А Хартлебена у Бечу и Лајпцигу повјерила је А. Хембергену уређивање великог илустрованог и документарног дјела о рату на Балкану. Засај је изашао први свезак од предвиђених четрдесет. Сваки свезак има 4 табакана великог октава. Продајна је цијена 60 хелера. „Нова Слободна Преса“ овако приказује ово издање: „Циновски преобрт који се извршио на Балкану, који је за неколико недеља донио потпун слом овештале турске царевине, пробудио је у Јевропи тако силан интерес, да се јачи и трајнији једва може замислити. Да би се потпуно разумјели узроци овога рата било је потребно изложити и историју Балкана. У овом дјелу то је изведено до очигледности. Из те историје јасно се види да је до овог рата морало доћи...“

Прошлост Старе Србије. Као трећа свјеска књижице „Информационог бироа“, што је недавно за информацију страних новина почео излазити у Биограду, штампана је студија „Прошлост Старе Србије“ од Јована Радонића. Као и прве двије свјеске ове нове библиотекке, продаје се и ова у корист српских рањеника. Цијена је овој књижици 50 филера. Поводом српских успјеха у балканском рату ова је књига особито актуелна, па ће свакога о свом предмету врло добро информирати. Ми је препоручујемо. Писац се, код састављања свога чланка, осим извора послужило још радовима М. Дринова, Р. Јиречка, С. Новаковића, А. Стевановића, Ј. Г. Хана, Ј. Цвијића и својим ранијим студијама.

слаже са оним говорима којима се говори у Србији у Жупи, Левчу, Ресави и сјевероисточном дјелу Србије, у којем има и непосредних, скорањих дошљака са Косова и из околиних области. Зато се и тај цио појас дијалекатски, од Метохије и Косова до Ресаве, — назива косовско-ресавским. Ни у једној групи дијалекта нијесу језичке црте толико сличне као у овој. Може се сматрати да се један велики дијалекатски талас пружао од Метохије и Косова до Дунава, сужавајући се између горњег тока Лаба и Ибра и знатно ширећи се од Ресаве према Дунаву и Тимоку. Та сличност у цртама дијалеката на тако великом простору јасно показује да су новим насељима, која су се морала пружити са југа далеко на сјевер, били наново повезани, сличним особинама, говори који су се узајамно могли већ и знатно удаљити. Према томе та једнакост говорних особина у томе појасу ни мало не искључује поставку о постојању, на примјер у Жупи или Левчу и сличним крајевима у Србији, и старијих говорних група овога типа, које су могле подстаћи и јављање данашњих неких њихових узајамних одлика које се ипак, и поред све њихове сличности, могу констатовати. Главни је овдје то, да Метохија и Косово представљају најјужније области из којих је некада потекао Србијом онај дијалекат којим се говори у Жупи, Левчу, Темнићу Морави, па све на исток до Црне Ријеке и Крајине.

(Свршиће се)

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Владарска милост. Међу турским заробљеницима у Подгорици налазио се и Осман Чоловић, из Рожаја, брат познатог Шемси-паше. Чувши за то Његово Величанство Краљу Господар, благоизвољно је наредити, те је речени Осман доведен прије три дана на Цетиње, гдје је био предведен Краљу, који га је милостиво примио и ослободио даљег ропства. Уз то је истоме дан и пугни трошак за повратак кући.

Поздрав Краљу Господару. Најугледнији представници Плава упутили су Његовом Величанству Краљу овај телеграфски поздрав из новоослобођеног Плава:

Вашем Величанству од данас вазда вјерни и одани синови ове сретне новодобијене земље усудисмо се поднијети Вашем Величанству искрену честитку за добијени град Плав и околину плавску. Наш Узвишени Господару, као синови своје пређашње земље Турске империје борили смо се јуначки до потоњег часа са Вашом храбром војском, али свачим осигурава Ваша храбра војска надјачала нас је и примила град Плав и његову околину и сад пошто смо се по Вашој милости окупили на своја огњишта, у име Плављана подносимо Вашем Величанству топлу честитку на заузимању истог града и околине, те ћемо Вам а и Вашој Влади вазда вјерни и одани бити. Богу хвала кад сте ви нас примили, штитећи нашу вјеру и сву безбједност.

Сретном Владару и оцу свијех нас, који наређујете овдашњим Вашим властима да нас пазе и штите у сваком погледу као своју браћу и који су од како су Ваше власти постављене пазили и чували као своју браћу најискреније из дубине срца Вама благодаримо. Живио нам узвишени Господару, живио Владаруји Дом, живјела храбра црногорска војска.

Вашег Величанства од данас вазда вјерни и одани поданици:

Османага Шеовић, Арјо Омерагић, Емрула Бер Реџепагић, Демо Марковић, Јунуз Омерагић, Ако Акимовић, оца Балшић, оца Мула Сад, Мила Цано, Емро Реџепагић, Рамо Качамаковић, Бејто Аџаировић, Бећо Шаркиновић, Бехтијар Медуненин, Амет Шамоновић и Шећо Феровић.

Драгоцијни дар војсци. Управник болнице у Дривасту, шеф санитетског одреда г. д-р Илићковић шаље нам са Груде ове редове: Њено Краљевско Височанство Књагини Милица, вјечито гајећи у своје узвишеном племенитом срцу топлу бригу о својем народу и војсци, дала је нови доказ исте: упутила је преко болнице у Дривасту (Дришту) много топле одеће и обуће да се подијели војсци, која се налази на борбеној линији за ријеком Киrom, као и велику количину преобуке и постељног рубља за различна одјељења болнице у Дривасту, која служи истом дијелу војске. Према високој жељи Њеног Краља Височанства, све је подијељено међу најсиромашнијим и најоскуднијим војницима. Опуномоће од стране војске за Киrom и болесника, усуђујем се најпонижније подастрјети Њеном Краљу Височанству најбољу благодарност за драгоцијни дар. Живјело Њеном Кр. Височанству Књагини Милица.

Помоћ породицама. Друштво за хидрауличне радове у Црној Гори, које је створено заузимањем инжињера г. Анта Дешковића, послало је десет хиљада франка, да их Њено Величанство Краљица по својој високој увиђаности раздјели оцијем породицама, чији су чланови највише пострадали у вршењу патриотских дужности. Ово ријешење друштва за хидрауличне радове донесено је као прво ријешење на првој сједници од како се административни савет његов конституисао. Захваљујући овом друштву на обилатој помоћи, коју је пружило породицама пострадалих наших ратника, не можемо, а да не истакнемо нашу наду, да ће друштво оваквим својим почетком у потпомагању народа, гдје ће свој рад почети, бити и у будуће на корист како самог подuzeћа, тако и наше земље, у којој свој корисни рад има да развија.

Поздрав Н. Скупштини. Предсједништву Н. Скупштине на Цетиње упућен је из Петрограда овај телеграфски поздрав: „Ми, руски народни представници, не би изразили осјећања наших бирача, кад се не би у почетку свога рада обратили браћи, која побједоносно ратују. С поносом и усхићењем гледамо на оно што сте већ уредили и вјерујемо у исто такав славни мир, који би био достојан Ваших подвига. Све што је некад било Ваше, и што сте Ви послје пет вјекова поново ослободили, нека остане Ваше за навјек, — овако желе и мисле људи цијеле Русије“.

Поздрав су потписали по одлуци фракције прогресиста чланови Думе: Николај Лвов, Иван Јевремов, Иван С-ов и Александар Мислеников.

На то је за предсједника потпредсједник Н. Скупштине г. Шћено Мартиновић на адресу г. Н. Лвова одговорио овим телеграмом:

„Ваша братска осјећања, која дишу из Ваше депеше, утврђују нашу вјеру, да ће моћна Русија, вјековна заштитница православних балканских народа, знати обез-

бједити им плодове овога великог рата за свету ствар, за коју је и руски народ потоцима своју крв лио“.

Помоћ њемачког Ц. Крста. Њемачки Црвени Крст преко овдашњег њемачког посланика г. фон Екарта послао је раније за наше рањенике 500 јастука а скоро ставио је уз то г. посланику извјесну суму новца, да би је по својој увиђаности раздјелио. Г. фон Екарт нашао је за најсходније да добаји већу количину брашна, коју је преко управе овдашње општине дао да се раздјели сиромашним породицама, чији чланови врше дужност у бојној линији. Нека је њемачком Црвеном Крсту хвала на прилозима, као год и г. фон Екарту, који је тако лијепо и умјесно употребио новац стављен му на расположење.

Нашем Црвеном Крсту. На сједници главног одбора Друштва за сједињење англиканске и источно-православне цркве, одржаној у Лондону 14. новембра, једногласно је донесена шљедећа одлука:

„Главни одбор за сједињење англиканске и источно-православне цркве жели изразити своју благодарност Свемогућем Господу Богу и исказати знак дивљења савезним хришћанским државама у њиховој херојској борби, најтоплије честитајући им на великом дјелу, извршеном сјајним победама оружја у корист Европе, хришћанства и човјечанства; понавља своје симпатије сиром болесника, рањеника и сирота, молећи се за анпредак и срећу живих и за покој мртвих.“

Главни одбор изражава једнако жељу, да Цариград, — царска пријестоница, коју је сазидао први хришћански цар, тај главни град источног хришћанства, у коме живе већином хришћански елементи, — буде дефинитивно повраћен Европи и Хришћанству“.

Ово саопштење упутно је управи нашег Црвеног Крста генерални секретар Друштва за сједињење англиканске и источно-православне цркве Х. Ј. Финес-Клинтон.

Веза са Србијом. Прије пет дана је успостављена стална директна телеграфска веза правцем Бијело Поље—Сјеница између слободних српских Краљевина Црне Горе и Србије. Поводом тога заступник начелника пошта и телеграфа г. Петар М. Милић упутно је начелнику пошта и телеграфа у Србији телеграфску честитку, којом му саопштава тај важни и радосни догађај одајући славу и хвалу витешким краљевима и вођама српског племена и њиховијем храбрим војскама, који ослободише српске земље, осветише Косово и испунише српску заветну мисао. На то је начелник пошта и телеграфа у Србији г. Саво Д. Мијалковић одговорио врло топло, радосно поздрављајући везу између братских земаља као јако обиљежје културе и напретка испуњеним витешком крвљу наших непобједних војника. Тако је сад такса за телеграме, који се шаљу за Србију знатно смањена; прије, док су телеграми ишли преко Аустро-Угарске, наплаћивано је за Србију од ријечи 15 пара, а сад се наплаћује пет пара од ријечи, као за унутрашњост обичу српских држава.

Чеси за нас. Још од почетка самог нашег рата у братској Чешкој је предузета најживља акција, да се помогне балканским савезницима у њиховоме великом дјелу. Чешки Соколи истакли су се први у томе племенитом послу и једна санитарна мисија, коју су они опремили о својој трошку, већ са много усрдности врши свој посао у Војном Стану на Болници. Сад је највеће чешко позориште — Дивадло узело на себе, да скупи већу суму новца, коју ће послати као свој ратни прилог. У Дивадлу је већ била велика свечана представа „Кнеза од Семберије“. Сад, у прошли петак, давала се сјајно опремљена Војновићева драма „Смрт мајка Југовића“. Прва представа је била у корист Српског Црвеног Крста. Друга је представа била у корист балканских бораца. Поред тога, 29. ов. м. била је и трећа представа. Њу је приредило прашко позориште „Уранија“ у корист сирочади балканских ратника. Играла се Нушићева „Пучина“, а пред комадом г-ђа Лаудова Хоржица, која судјелује, рецитовала је народу pjesму „Смрт мајке Југовића“. Г-ђа Лаудова Хоржица узела је на себе иницијативу, да се оснује фонд за издржавање удова и сирочади погинулих словенских бораца на Балкану.

Из Црвеног Крста. Ових дана стигао је у Црну Гору изасланик Холандског Црвеног Крста г. D г Н. Korreschaag и ставио своје услуге на расположење нашем Црвеном Крсту. Он је у заједници са неколико чланова Енглеског Црв. Крста установио привремену болницу на Зогају, гдје се и сада налази. — Г. д-р М. Илићковић уредио је нову болницу Црвеног Крста у Дривасту. — У прошлу недељу приспио је на Цетиње делегат Женевског Међународног Комитета Црвеног Крста г. д-р Карл де Марвал, да на лицу мјеста истражи уредбе за међународну помоћ нашим ратним рањеницима. Пошто је овдје прегледао све болнице наше и оне страних удружења, отпутовао је сјутрадан

у пратњи свог секретара г. П. де Дардел и нашег изасланика г. Алексе Мартиновића у Подгорицу, одатле на Груду, па на Вир, у Бар и Улцину. Јучер се је г. д-р Марвал из Бара упутио у исту сврху за Грчку, а Бугарску и Србију пропутавао је већ прије свог доласка у Црну Гору. — Г. г. д-ри Душан Гузина с госпођом из Пераста и д-р Лазар Димитријевић с госпођом из Сарајева, који су до данас вршили љекарску дужност, први у Колашину и на Цетињу, а други на Андријевици, отпутовали су из Црне Горе. — Г-ђице Евгенија Карловна Ниц из Москве стигла је у почетку овог мјесеца у Црну Гору, и додијељена је као милосрдна сестра болници у Војном Стану у Подгорици.

Браћа Словенци према нама. Као и сви остали Јужни Словени, и Словенци су одушевљени побједама балканског савеза. Њихови листови су пуни великих симпатија за Србе и Бугаре.

Прикупљања за Црвени Крст балканских држава налази одзива у свима словенским грађанства. Прикупљање тих прилога врши се великом ревносту један нарочити одбор, коме је на челу др. Тавчар, председник љубљанске општинске. Садашњи покрет међу Словенцима је много већи, него што је био 1909. у вријеме анексионе кризе. Док је онда одушевљено уз Србе стајала само радикална група др. Хрибар, сада су све словеначке партије у томе погледу једнога мишљења. Особито се јако клерикална странка истиче својим одличним држањем уз Србе. Као и листови свих осталих партија, и клерикални листови славе и величају побједу балканских Словена као да су и њихове.

Словеначки клерикали су успјели да се потпуно ослободе свих вјерских предрасуда и за њих је данас националитет изнад религије.

Главни орган клерикалне партије, „Словенац“, напимјер, изјашњава се врло одлучно против аутономије Арбаније „Словенац“, и ако је клерикални лист, налази, да и католички Арнаути треба да потпаду под Србију, пошто су они потпуно некултуран елемент и неспособан за самосталну државу.

Не треба ни напомињати, да су Словенци, због оваког свог одлучног држања, изложени и гоњењима власти и нападама аустриске штампе и бечке и пештанске. Али све то није у стању да угуши националну свијест код словенског народа, која је код свих слојева данас јача него што је икад била.

С. Ријека за Ц. Крст. Из С. Ријеке јављају: Чим је на Балкану букнуо рат против Турске за ослобођење хришћанских народа испод цетвјековног тлачења, клања и пљачкања, устројио се на С. Ријеци (Rijeti) одбор за скупљање прилога за Црвени Крст балканских народа. Тај одбор био је изабран на велебној скупштини, коју је сазвао наш старина Еразмо Барчић. У одбор било је изабрано 10 Хрвата, 3 Словенца и 2 Србина. Одмах је почело марљивим скупљањем прилога. Уз бок одбору рдио је посебан одбор младих Хрватица, које су двије по двије обилазиле градом и сабирале милостије за рањеног браћу. У том племенитом настојању много се истакао хрватски лист „Riječki Novi List“, чији уредник Франо Сунило је био у истину и организатор читаве ове акције. До сада се је сабрало 25.000 К, од које своте је највише послано Црногорском Црвеном Крсту. Један хрватски родољуб са Сушака, који не жели, да му јавност дознаде за име, послао је *о свом трошку* у Црну Гору, Црвеном Крсту на располагање, одличног сушачког хирурга д-ра Хуга Фабијанића (који се сада налази у Подгорици, гдје управља једном болницом). Др. Фабијанић особитом радношћу је прихватио понуду одличног сушачанина. Он је кроз то вријеме што борава у Црној Гори непрестано дописивао с одбором за скупљање приноса, те топло препоручивао, да се за црногорске рањенике шаље не само новца, већ и опанака, зимских капута, љекарија, рубенине, и т.д. Исто је то препоручивао код сличног одбора у Опатији—Волоском (Абацији), па се и овај одбор одазвао молби д-ра Фабијанића, који се толико заузимао и заузима за црногорску браћу, према којој он, као Далматинац, осјећа велике симпатије и више него братску љубав. Из Ријеке је послано у Црну Гору више стотина опанака, зимских капута, велика количина љекарија, рубенине. Исто тако и из Опатије—Волоског. Послано је наравно и новца од скупљене своте, и то највећи дио, а одбор Црвеног Крста захвалио је топлим ријечима.

Помоћ сиротињи. Одбор за примање прилога за сиромашне породице војних обвезника примио је са захвалношћу следеће прилоге у перперима: г. г. Др. Лазо Томановић 25, Грегор Потокар 10, Јово Лазаревић 10, Марија Јанковић 14016, Наде Византини 20, Шћепан Вукојевић 4,

Никола Минић 20, Дон Вице Гавани скупио на Корчули 9360, Коста Николић апотекар Биоград 96, Андриати Мичева 5, Сакупљено у касицама у Читаоници, Апотеци г. Уроша Марића и кавани Биљановића 5220.

За дјечију болницу. Г. Петар Ђураковић из Брсечина — Дубровник послао је преко г. Тома Н. Медара прилог за дјечију болницу — круна 10.

Црвени Крст. Друштво Црногорског Црвеног Крста примило је даље ове прилоге: У перперима:

Dr Vittorio Pivetti, секретар друштва индустријалаца, Напуљ 2381.

Преко Марка Т. Вујачића, Порт-Саид: Раде П. Вукотић 200, Лазар Т. Вујачић 50, Марко Т. Вујачић 25, Павле Т. Вујачић 25, Иван С. Вујачић 25, Раде С. Миловић 25, Саво Радуловић 25.

Игњат Лебан, парох, сакупио у селу Батње (Угарска) 44, Андрија Песити, Лањесок (Угарска) 10, Стеван Бабић, сакупио у веселом друштву Рисан 1730, Администрација листа „Прикарпатскаја Рус“ од Руса у Лавову 1000.

Преко Данила Угриновића, игумана, Будва: Манастић Прасквица 50, игуман Данило Угриновић 30, поп Саво Рађеновић 15, јеромонах Иларион Бечић 6, Мило Р. Митровић 5, Саво А. Митровић 5, Лазо С. Кентера 5, Стане М. Живковић 5, Благо Р. Радонић 5, Нико К. Рађеновић 4, Иво В. Анђус 4, Илија Кентера 3, Митар Н. Кентера 2, Лука М. Ђурашевић 2, Лазо Ф. Љубишица 2, Мирко Ј. Кентера 2, Иво П. Кентера 1, Симон Ђ. Бољевић 1, Марија И. Ђурашевић 1, Станко Н. Бечић 4.

Сакупили Ф. Биргмајер и Д. Тичић, Главати (Грбља): Маре Тичић 10, Фридриха Биргмајер 20, Даринка Тичић 3, Ивана В. Дољаница 1, Ивана Ј. Дољаница 2, Миленка К. Дољаница 040, Стане М. Перановић 040, Јулија Бајковић 3, Иван Бајковић 2, Манда Бајковић 1, Стане Бајковић 1, Стане Љубановић 2, Ивана Пејовић 1, Вида Дамановић 140, Стане Дамјановић 140, Ивана Поповић 2, Стане К. Поповић 2, Мируна Радановић 2, Јоке Крута 1, Кате Пима 1, Маре Радановић 1, Кате Мидоровић 1, Гордана Илић 1, Маре Илић 1, Маре Поповић 1, Кате Поповић 1, Стане Поповић 1, Маре Поповић 1, Јоке Поповић 1, Стане У. Поповић 1, Јоке В. Поповић 1, Маре Страхиња 1, Ивана Марић 1, Јане Павић 1, Јоке Микијељ 1, Маре Бајковић 1, Јоке Бајковић 1, Стане Перановић 1, Милица Миљеновић 1, Ивана Раковић 1, Јоке Радановић 030.

Раде Дољаница, Саво Клопан и Ђуро Мршуља, сакупили у Александрији: Нико Радановић 987, Ђуро Мршуља 987, М. Суфић 987, Агустин Пеграси, парох 4933, Раде Дољаница 1233, Саво Клопан 987, Марко Вучетић 493, Иво Поповић 740, Саво Ручовић 493, Ханс 987, Ц. Бетини 247, Браћа Бухајан 247, А. Луцијановић 247, Ханс Швидл 247, Тодор Чалак 1973, Н. Н. 2467, Ц. П. Д. 987, А. Арданакуи 123, Лука Ђелица 493, Иво Бијелица 493, Г. Канискери 4810, Н. Н. 9866, Сократис и Антонион 740, Ђ. Папа 1184, Милтиадес Маргаритопулос 493, К. Анастасијадис 493, Н. Коси 493, Т. Баутак 2394, Жан Циготис 123, Л. Комтос 247, Маргаритис Соломон 247, Аристид Георгијадис 493, К. Георгијадис 247, Пантарос и Кипурос 493, А. Николијадис и Коми 987, Р. Цивители 123, М. Деполо 2394, Ђуро Ђурашевић 2394, Л. Тодоровић 1184, Бр. Турсуногул 247, Жан Тукарељи 370, Коста Дукарељи 493, А. Псарипанос 370, Косто Тодоровић 1184, Ц. Хаџи Георгијом 493, П. П. 123, Никола Зибилећ 2394, П. Левелин 2394, Х. Пугин 2394, А. Лиди 2394, А. Серелис 493, Т. Рибар 247, А. пл. Ферари 123, П. Аџис 123, И. Салама 123, Х. Каритато 123, Е. Еино 123, Аролин 123, М. Анхури 123, Брисит 247, Н. Танвхи 123, Е. Багини 123, П. Леви 123, Н. Н. 123, Т. Аргиријадис 987, Едуард Савињон 1184, Морис Кохен 123 Ц. Монталићино 123, Р. Вамбакари 247, Жан Вардакис 123, Е. Ј. 247, Ц. Каритато 493, Н. Н. 247, Т. Мусо 247, В. Дебонс 493, Никола Маркидис 123, Д. Марки 617, С. Мазарак 247, П. Зомбос 987, Кутарељи 2394, Н. Ханопулос 987, Никола Близитос 247, А. Модесто 123, Д. Куртелијадис 123, А. Фисекис 740, Бринерд 493, Басен 247, Манфоуван 493, Грчка дрогерија 493, К. Ласкарис 493, Ганети и синови 2467, Г. Франгулис 247, Ант. Курис 4810, посластичарница Форказакис 493, Браћа Папатеологон 2467, Арбин 370, Карапанис 247, Караганидис 123, Порин 493, Божо Тодоровић 1233, А. С. 987, Од неколициње 7399, Димитрије Ламбриди 1233, А. Раиси 493, Константин Петровић 493, Емануил Стаматов 493, Жан Георгијелис 123, Г. Карарос 123, Н. Н. 1209;

Српска Жен. Добротв. Задруга, Осјек 15850, Јелена Фећкова, Тифлис 1250, Официри 14, стрјелачког лука, Туркестан

250, Qualtiero Trede, краљ. консул, Палермо 47250, Марија Иванџица — Василијенко, Тифлис 12675, Преко ген. Потапова Лаубгардијски пут, Литава 250651, Словенско друштво „Славија“, Праг 23350, Ludvig Mark управ. Беч 840, Женска општинска школа, Брезолун (Моравска) 832, Српска општина, Грбља (Босна) 1000. — Српска Штедионица, Перлез (Угарска) 3384, Н. Ексел Принцеса Марија Викторовна од Барјатински, Рим 4261. — Хрватска колонија, Аутофагаста 585458, Срп. Црн. Добр. Друштво „Зета“, Окланд (Калифорнија) 105310 Срби, Бугари и Црногорци, Вашингтон 49626, „Новоје Времеја“, Петроград 223520.

Одбор за скупљање прилога, Галвестон (Америка): Гаврило Ђапић 2695, Марко Цаковић, 2246, Ђорђе Радовић 1348, Крсто Буторовић 899, Живко Буторовић 899, Марко Вујовић 899, Петар Јаничић 899, Лесо Јаничић 899, Никола Јиничић 899, Васо Јаничић 899, Јован Ковачевић 899, Сава Ковачевић 449, Стеван Ковачевић 899, Јово Ковачевић 449, Павле Ковачевић 899, Петар Ковачевић 899, Митар Ковачевић 899, Шоро Ругешић 899, Андрија Ругешић 449, Трипо Ругешић 899, Мато Вучетић 899, Новица Вучетић 449, Душан Вучетић 899, Лазар Вучетић 899, Јован Вучетић 449, Благоје Вучетић 899, Саво Поповић 899, Милутин Поповић 899, Секуле Поповић 899, Данило Поповић 449, Милутин Жижич 899, Ђурица Николић 899, Тодор Лапић 899, Марко Почек 899, Стево Иванџијевић 449, Саво Иванџијевић 1347, Ристо Вуковић 449, Томо Шагек Македонац 449, Мило Ђапић 899, Милош Радочић 899, Јован Цаковић 449, Ђетко Ристешић 449, Илија Церовић 899, Мирко Вујичић 449, Крсто Андријашевић 449, Никола Кривокапић 449, Митар Перовић 899, Јоке Перовић 899, Рута Радовић 899, Марици Вулетић 449, Ђетко Баровић 899, Мирко Лековић 899, Ђона Килибарда 899, Стеван Килибарда 899, Симо Килибарда 899, Милан Одаловић 449, Наум Булајић 899, Душан Булајић 899, Мирко Глушац 449, Митар Глушац 449.

Ристо Улић, Detroid Mich (Америка) 58918, Срби, Лима (Америка) 58232, Новица Шибалија, Вендлинг (Америка) 5120 Одбор Народне Одбране, Фресно (Калифорнија) 123482.

Сакупила Срп. Земљорадничка Задруга, Маине (Босна): Крсто Ј. Ивановић 5, Лука Т. Франета 2, Филип И. Станишић 50, Крсто В. Станишић 10, Перо А. Станишић 5, Илија С. Станишић 3, Нико А. Станишић 2, Нико С. Станишић 2, Ђуро Н. Станишић 2, Андрија В. Станишић 2, Стане П. Станишић 2, Перо С. Станишић 1, Перо Ј. Станишић 1, Перо М. Станишић 1, Марко Ђ. Станишић 1, Нико Ј. Станишић 1, Јоко М. Станишић 1, Иво П. Станишић 1, Стане И. Станишић 1, Јоке Н. Станишић 1, Маре К. Станишић 1, Мара К. Борета 1, Крсто Ј. Лучић 2, Раде Б. Краповић 2, Марко И. Вукотић 2, Крсто М. Бијелица 1, Крсто М. Радонић 1, Иво М. Ивеновић 2, Илија Ј. Ивановић 2, Јово Н. Ивановић 5, Пуро И. Ивановић, Иво Б. Ивановић 2, Илија М. Ивановић 2, Нико К. Ивановић 2, Ђуро С. Ивановић 1, Јоке П. Ивановић 2, Јово И. Ивановић 1, Јоке С. Ивановић 1, Стане И. Ивановић 1.

Високопреосв. г. Владимир, бивши епископ Приамурски Благovieштенски, Петроград 101138, Јелена Остоић за рач „Срп. Добротв. друштва, Беч 200, Prof. D-r E. Täufer, Zürich 21360.

Сакупљено у Ствари (Босна): Ђуро Вукшић 5, Перо Перић 5, Никола Тујковић 5, Јово Ковачевић 5, Илија Магуд 3, Перо Вукшић 3, Илија Вукшић 3, Јово В. Вукшић 2, Јово И. Вукшић 2, Илија Тујковић 2, Крсто Утоловић 2, Ђуро Тујковић 1, Јово С. Вукшић 1, Станко Вукшић 1, Душан Давидовић, свештеник 10, Општински одбор Хрлице (Моравска) 40, Емил Павићевић, Порт-Сајд 1000, Друштво узajамне припомоћи Астрахан 30823, Преко Посланства Краљ. Србије од прилога сакупљених од словачких „Нар. Новина“ у Турчанском Св. Мартину 912, Добротворна Задруга Српкиња у Вел. Кикинди 650323, Siemens & Halske акцијско друштво, Берлин 47750.

Сакупљено у селу Кубаси (Босна): Саво Бековић 20, Петар Куњић 5, Вуко Куњић 2, Раде Куњић 1, Станко Мартиноновић 2, Нико Беговић 3, Марко Беговић 2, Јово Страјица 2, Војин Страјица 1, Лазо Билале 2, Иво Масловар 1, Петар Андоровић 2, Петар Мачак 3, Јово Мачак 1, Марко Мачак 4, Филип Билале 3, Раде Симун 1, Крсто Масловар 5, Иво Бућин 2, Лазо Бућин 1, Раде Бућин 2, Иво Бућин 2, Раде Масловар 2, Митар Бућин 2, Јоке уд. Бућин 6, Перо Бећир 3, Перо Бућин 5, Поп Филип Микијељ 20, Марко Добриша 5.

Госпође официра 161-ог александр. пука, Казан 6750, И. Ј. Језет, Омск 25, Steve Soyd, Каиро 1200, Парох Јован Ластовица сакупио у Кувевдину, Дивовшу

и Прњавору Сријем 24460, Срп. правосл. црквена Општина, Кузмин 150, Зоре Врховац, Па-крац 3, Алекса Тошић, Парага 80, Администрација „Браника“, Нови Сад 129606 Лазо Сабовљевић, свештеник, Ср. Карловци 7.

Сакупљено у селу Пријевору (Босна): Марко Ковачевић 4, Митар Ковачевић 4, Благо Ковачевић 2, Лука Ковачевић 4, Нико Ковачевић 4, Стево Рађеновић 2, Ђуро Рађеновић, сеоци главар 5,

Dr. Willy Heilpern, Париз 47750, Преко г. инж. А. Дешковића: Soc. anon. d Forces hydrauliques du Monténégro, Париз 1146, Mr et Mme Paul Corbin, Париз 28650, Срп. Правосл. Црквено-Школска Општина, Нови Сад 1920, Српско Занатлијско Пјеначко Друштво, Нови-Сад 24960, Бошко Михаљчић, Шћавница (Угарска) 20, Colbacchin Giovanni e Zaido Annibale, Bassano, (Италија) 3840, Е. Тататиа, Трет 10, Општина, Јелса (Далматина) 81636, Српски Народни Одбор, Њујорк, 9800, Земалски одбор Порховски у губ. Псковској 25380.

Прилози Црвеном Крсту у стварима: Добротв. Задруга Српкиња, Чајниче: 1 сандук рубља; Кап. Митар Томановић, Ластва: 2 кашуна нерамца; Српкиње из Грбља; Преко Анђелије Кадие: 2 сандука рубља, преко Милице Бан, Стане Ђурановић и др.: 1 сандук рубља; преко Фридрихе Биргмајер и Даре Тичић: 1 већи омот рубља; Марија Л. Лађевић, Загреб 1 сандук половног и 4 пакета новог рубља;

Олга Бошњак, Софија Чичулић и Божана Шијачка, Ст. Фугот: 1 сандук старог рубља;

Н. Russenberger, Genève: 1 сандук санитетског материјала;

Олга Кондратовић Ченстоховъ, 8 пакета рубља; Илија Поповић, Столац: 9 пакета рубља; Општина Башка, Крк: поново 6 пакета рубља; Divči prumyslová škola spolku, „Vesna“, Horčich. 9 пакета рубља;

Одбор за Балканске Народе, Љубљана: поново 3 кашете малиновца и грога и 5 сандука одијела и декица;

Преко Сима Радетића, Граб: 2 сандука рубља као прилог Срба из Зубаца (Херцеговина);

Добротворна Задруга Српкиња, Босанска Градишка: 1 сандук разног рубља, превозиног и санитет. материјала; Добротворна Задруга Српкиња, Загреб: 1 сандук разног рубља;

Приватни огласи

Црногорска Банка

НА ЦЕТИЊУ

прима улоге на штедњу и по текућем рачуну уз повољне услове. Купује и продаје чекове на сва мјеста Јевропе и Америке. Купује и продаје стране новце уз најповољније курсеве. — Врши исплате како за Цетиње тако за сву Црну Гору уз врло повољне услове и брзо. Исто тако за иностранство.

Банка је у вези са банкама првога реда у Русији, Њемачкој, Аустрији, Угарској, Босни, Хрв. Славонији, Француској, Италији, Енглеској, Америци и т. д.

У данашње вријеме најзгодније је новац шиљати преко Црногорске Банке.

П. п. бр. 883, 410

Мојој незаборавној и непрежаљеној сестри

† ЈЕЛЕНИ ВУКАДИНОВОЈ

која је преминула у Кисе Муратову у Бугарској, дајем сјутра у 10 и по изјутра парастос у Влаш кој цркви.

Ц. Милетић.

Р. 30, бр. 899, 1,1

Наша добра и никад непрежаљена

Џвијета — Шута Н. Бојовића
рођ. СОЧИЦА

испустила је своју племениту душу на Аранђелов дан у 67. години свога живота.

Овом приликом изјављујемо најтоплију захвалност свима онима, који нам ма којим било начином изјавише саучешће у нашој великој жалости.

Зминеца-Шаранци, 12. новембра 1912 год.

Ожалошћени: супруг **Новица Ш. Бојовић**; синови: **Вукосав, Вуко** и **Богдан**; шћери: **Јеллица** и **Неда**; снахе: **Стана, Јана** и **Милева**; унучад: **Лука, Никола, Милош, Радован, Војислав, Јока, Јулка, Сенка** и **Милева**.

П. п. бр. 898, 1,1